

2.9.2026

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle:

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi taiteen perusopetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Lausuntopyyntönne 22.6.2026, diaarinumero HE 115/2026 vp

## 1 Yleistä

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksen HE 115/2026 käsittelyn yhteydessä.

**OAJ pitää taiteen perusopetuksen lakiuudistusta lähtökohtaisesti tarpeellisena ja kannatettavana.** Tuemme uudistuksen päämääriä:

- saavutettavuuden parantaminen,
- laadun vahvistaminen ja
- taiteen perusopetuksen aseman selkeyttäminen osana suomalaista koulutusjärjestelmää.

**Erityisen myönteistä uudistuksessa on pedagogisen osaamisen vahvistaminen, opettajien kelpoisuuksien selkeyttäminen sekä koulutusmuodon rakenteiden ajantasaistaminen. Myönteistä on myös pyrkimys kasvattaa ja turvata tuntiresursseja ja selkeyttää valtionrahoitusta.**

Taiteen perusopetuksella on merkittäviä sivistyksellisiä, kasvatuksellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Se vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia, osallisuutta, luovuutta ja oppimisedellytyksiä sekä luo perustan kulttuurin jatkuvuudelle ja tulevaisuuden luovalle osaamiselle. Taiteen perusopetus on samalla keskeinen väylä taiteenalojen jatko-opintoihin ja ammatilliseen suuntautumiseen.

Yhteiskunnallisten epävarmuustekijöiden lisääntyessä taiteen perusopetuksen merkitys turvallisenä kasvu- ja oppimisympäristönä korostuu.

Väestörakenteen muutos ja yhteiskunnan monimuotoistuminen maahanmuuton myötä koskettavat myös taiteen perusopetuksen toimintaympäristöä.

## 2 Lainsäädännön uudistus

Lainsäädäntöuudistuksen toimeenpanossa on huolehdittava siitä, että taiteen perusopetuksen laatu, saavutettavuus ja jatkuvuus vahvistuvat koko maassa. Uudistuksen tavoitteiden eteenpäin vieminen edellyttää, että keskeiset riskit tunnistetaan ja niihin vastataan.

2.9.2026

**OAJ korostaa erityisesti seuraavia näkökulmia:**

**1. Rahoitus on oltava riittävä saavutettavuuden parantamiseen**

Saavutettavuuden parantaminen ei toteudu pelkästään lainsäädäntöä muuttamalla. Taiteen perusopetukseen hakeutuu enemmän lapsia ja nuoria kuin opetukseen nykyisin mahtuu. Järjestelmässä on merkittävä opetustuntivaje, minkä vuoksi huomattava osa hakijoista jää esimerkiksi musiikissa opetuksen ulkopuolelle.

Uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää rahoituksen vahvistamista valtion budjetissa. Riittävät resurssit ovat välttämättömiä uudistuksen tavoitteiden toteutumiseksi, joita ovat saavutettavuuden parantaminen, opetuksen laajentaminen ja eri taiteenalojen kehittäminen.

Rahoitusuudistuksessa on myös otettava huomioon, että taiteenalojen vertailu tunti- ja suoritemäärinä keskenään on haasteellista, koska musiikissa on ryhmäopetuksen lisäksi paljon yksilöopetusta.

Rahoitusuudistus tulee vaikuttamaan järjestäjäverkon kokoon ja taloudellisiin mahdollisuuksiin toimia eri alueilla, esimerkiksi kansalaisopistojen kohdalla. Suomen musiikkioppilaitosten liitto arvioi, että esitys vähentäisi musiikin valtionosuusrahoitteista opetusta jo uudistuksen alkuvaiheessa noin 33 000 opetustunnilla, mikä heikentäisi opetuksen saatavuutta ja saavutettavuutta erityisesti musiikin alalla. OAJ katsoo, että saavutettavuuden, yhdenvertaisuuden ja alueellisen eri taiteen alojen tarjonnan parantaminen edellyttää riittävää rahoituskehystä.

**Sivistysvaliokunnan on vaadittava 10 miljoonan euron lisäystä taiteen perusopetuksen rahoitukseen. Valiokunnan on myös arvioitava mietinnössään vaikutuksia, joita mahdollisesti seuraa siitä, ettei 10 miljoonan lisäystä tulisi vuodelle 2027.** Rahoitus mahdollistaisi opetuksen lisäämisen noin 175 000 opetustunnilla.

Henkilöstön koulutustarpeet ja toimeenpanon kustannukset on huomioitava. Uudistus edellyttää uusien opetussuunnitelmien laatimista, henkilöstön osaamisen kehittämistä, johtamisen vahvistamista, yhteistyörakenteiden rakentamista sekä laajaa informaatio-ohjausta. Näistä aiheutuu koulutuksen järjestäjille merkittäviä kustannuksia ja lisätyötä. OAJ pitää tärkeänä, että toimeenpanon resurssit turvataan eikä uudistuksen kustannuksia siirretä yksinomaan koulutuksen järjestäjien tai henkilöstön kannettavaksi.

**Sivistysvaliokunnan on mietinnössään otettava kantaa siihen, mikä on näiden kustannusvaikutus ja kuka kustannuksista vastaa, jotta tämä kaikki voidaan toteuttaa. OAJ pitää välttämättömänä, että valiokunta arvioi esimerkiksi tarvetta tehdä lisätalousarvio, josta nämä ja edellä mainittu 10 miljoonaa rahoitetaan.**

2.9.2026

## 2. Alueellinen yhdenvertaisuus ja monipuolinen järjestäjaverkko on oltava kattava

Taiteen perusopetuksen vahvuus on monimuotoinen oppilaitos- ja järjestäjaverkko. Muutoksen lähtökohtana on selkeyttää järjestäjäkenttää ja ohjata koulutuksenjärjestäjiä tarkastelemaan myös uudenlaisten taiteen perusopetuksen oppilaitosten rakentumista.

Saavutettavuuden tarkastelun osana on otettava huomioon alueellisen tarjonnan, muun muassa lapsimäärältään voimakkaasti kasvavien tai pienenevien alueiden erityispiirteet ja erityisen tuen tarpeet taiteen perusopetuksen opetusryhmissä.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää harvaan asuttujen alueiden, kaksikielisten alueiden ja pienten oppilaitosten toimintaedellytyksiin sekä erilaisten yhteistyörakenteiden tukemiseen. Uudistus ei saa johtaa tilanteeseen, jossa pienet oppilaitokset tai alueellisesti tärkeät toimijat joutuvat lopettamaan toimintansa oppimäärän laajenemisen tai resurssipaineiden vuoksi.

Pidämme myönteisenä, että koulutuksen järjestämisen edellytyksenä ovat luvan hakijan ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset opetuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Taiteen perusopetuksen järjestämislupa tulee myöntää sellaiselle toimijalle, joka noudattaa alan työehtoja, jolla on vakituista, kelpoista opetushenkilöstöä ja jonka taloudelliset edellytykset toiminnan järjestämiseen ovat muutoinkin kunnossa.

Uudistuksen onnistunut toimeenpano edellyttää myös riittävää ohjeistusta ja tukea opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä Opetushallitukselta, jotta sääntelyn tavoitteet ovat selkeät ja soveltamiskäytännöt yhtenäiset koko maassa.

**Ehdotamme, että sivistysvaliokunta esittää eduskunnalle lausumaa, jossa se edellyttää annettavaksi valiokunnalle selvityksen taiteen perusopetuksen saavutettavuudesta ja saatavuudesta sekä muutoksista, joita siinä on tapahtunut uudistuksen seurauksena vuoden 2030 loppuun mennessä.**

## 3. Opettajien kelpoisuusvaatimukset säilyvät korkeatasoisina

OAJ pitää erittäin tärkeänä, että taiteen perusopetuksen opettajien pedagoginen osaaminen tunnistetaan nykyistä vahvemmin. **Kiitämme, että taiteen perusopetuksen opettajilta edellytetään muun koulutusjärjestelmän tavoin asianomaiselle taiteen alalle soveltuvaa korkeakoulututkintoa sekä pedagogista koulutusta.**

Opetuksen laadun turvaaminen edellyttää jatkossakin korkeatasoisia kelpoisuusvaatimuksia, jotka yhdistävät vahvan taiteen alakohtaisen osaamisen ja pedagogisen pätevyyden. Taiteen perusopetuksen laatu nojaa opettajien työpanokseen.

Siirtymävaiheessa on huolehdittava siitä, että opettajilla on tosiasialliset mahdollisuudet suorittaa tarvittavat pedagogiset opinnot. Taiteen perusopetuksessa

2.9.2026

toimii paljon tuntiopettajia ja määräaikaaisia opettajia, minkä vuoksi pedagogiseen osaamisen kehittämiseen ei aina ole käytettävissä riittävästi työaikaa.

**Hyviä kelpoisuussäännöksiä on kuitenkin täsmennettävä nykyisten kelpoisuuksien voimassaolon osalta. Nyt esityksessä todetaan, että ”Henkilön, joka on tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten tai tämän asetuksen mukaan kelpoinen toimimaan taiteen perusopetuksen opettajana, on kelpoinen antamaan tässä asetuksessa tarkoitettua vastaavaa taiteen perusopetusta”.**  
**Sivistysvaliokunnan tulee täsmentää tätä niin, että kirjauksesta käy ilmi säilyttääkö opettaja kelpoisuuden siinä oppilaitoksessa, jossa työskentelee lain voimaan tullessa vai myös tilanteessa, jossa vaihtaa työnantajalta toiselle.**

#### 4. Taiteenalojen pedagogiset erityispiirteet tunnistetaan

Mielestämme on tärkeää, että opetusjärjestelyt ja pedagogiset ratkaisut perustuvat taiteenalojen erilaisiin tarpeisiin. Ryhmä- ja yksilöopetuksen tarpeet vaihtelevat taiteenalojen välillä. Erityisesti musiikissa ja tanssissa oppilaan taitojen kehittyminen perustuu pitkäjänteiseen, yksilölliseen ohjaukseen. Oppiminen tapahtuu opettajan ja oppilaan välisessä jatkuvassa vuorovaikutuksessa, jossa opettaja havainnoi oppilaan taitotasoa, antaa välitöntä palautetta ja mukauttaa opetusta oppilaan edistymisen mukaan. Monet keskeiset taidot, kuten instrumentin hallinta, kehonkäyttö, ilmaisullisuus ja taiteellinen tulkinta, edellyttävät henkilökohtaista ohjausta, jota ei voida täysimääräisesti korvata ryhmäopetuksella.

Taiteen perusopetuksessa oppiminen rakentuu ohjatun opetuksen, harjoittelun ja palautteen muodostamalle kokonaisuudelle. **On hyvä, että opetustunti on sidottu opintopisteisiin**, sillä tämä tukee opetuksen laatua, yhdenvertaisuutta ja valtakunnallista vertailtavuutta sekä ehkäisee tilanteita, joissa opetuksen määrä vähenee ilman, että oppimistavoitteet muuttuvat.

Esitettyä vastuutehtävää määritettäessä tulee ottaa huomioon yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen järjestämien opettajankoulutuksien kanssa.

#### 5. Varhaisiän taidekasvatus on osa taiteen perusopetusta

Varhaisiän taidekasvatus, kuten musiikkileikkikoulut ja muu varhaisiän taideopetus, muodostaa tärkeän perustan myöhemmille taiteen perusopetuksen opinnoille sekä oppilaitosten oppilaspoluille. Varhaisiän musiikkikasvatus on ollut tärkeä osa taiteen perusopetusta vuosikymmenien ajan. Lakiesityksessä varhaisiän taidekasvatus rajataan varsinaisen oppimäärän ulkopuolelle, mikä voi heikentää toiminnan rahoituspohjaa ja saavutettavuutta. Tutkimusten mukaan varhaisiän taidekasvatus tukee muun muassa lasten oppimisvalmiuksia, vuorovaikutustaitoja, hyvinvointia ja pitkäjänteistä harrastuneisuutta.

2.9.2026

Varhaisiän musiikkikasvatuksen jättäminen taiteen perusopetuksen ulkopuolelle johtaisi siihen, että toimintaa pidettäisiin arvonlisäverollisena palveluna. Se kasvattaisi osallistumisen kustannuksia ja heikentäisi erityisesti pienituloisten perheiden lasten mahdollisuuksia osallistua toimintaan yhdenvertaisesti.

**Sivistysvaliokunnan tulee täsmentää lakiesitystä siten, että varhaisiän taidekasvatus tunnistetaan osana taiteen perusopetuksen opintopolkua ja että sen järjestäminen voidaan toteuttaa valtionosuusrahoituksen piirissä.** Tämä turvaa toiminnan jatkuvuuden, saavutettavuuden sekä lasten yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua taidekasvatukseen riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta.

**Esitämme myös, että sivistysvaliokunta ehdottaa eduskunnalle lausumaa, jossa edellytetään, että valiokunta saa selvityksen vuoden 2030 loppuun mennessä siitä, millaiseksi varhaisiän taidekasvatuksen jatkuvuus, saavutettavuus ja sekä sen yhteys taiteen perusopetuksen opintopolkuun on uudistuksen seurauksena muodostunut.**

## Yhteenveto

Taiteen perusopetus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Sen tehtävänä ei ole ainoastaan harrastamisen mahdollistaminen, vaan myös oppimisen tukeminen sekä valmiuksien antaminen jatko-opintoihin.

- Uudistus vaatii tavoitteet saavuttaakseen riittävän rahoituksen (10 milj.), muutoin toimeenpano vaikeutuu, ellei jopa muutu mahdottomaksi. Vaikutukset on arvioitava, joita mahdollisesti seuraa siitä, ettei 10 miljoonan lisäystä tulisi vuodelle 2027.
- Varhaisiän taidekasvatus on tunnistettava osana taiteen perusopetuksen opintopolkua ja sen järjestäminen on oltava valtionosuusrahoituksen piirissä.
- Opettajien selkeät kelpoisuusvaatimukset ovat keskeisiä opetuksen laadun ja oppilaiden jatko-opintovalmiuksien turvaamisessa. Kelpoisuussäännöksiä on täsmennettävä nykyisten kelpoisuuksien voimassaolon osalta.
- Taiteen perusopetuksen saavutettavuudesta ja saatavuudesta sekä muutoksista on annettava selvitys, joita siinä on tapahtunut uudistuksen seurauksena vuoden 2030 loppuun mennessä.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen  
koulutuspolitiikan johtaja

Hannele Louhelainen  
johtava erityisasiantuntija